Implicațiile abilităților psihomotorii asupra limbajului la copiii cu dizabilități intelectuale integrați în învățământul de masă

Maria Cosmina CUCERZAN¹

Abstract

Difficulties in articulation of sounds are common in speech and language therapy field. Their therapeutic approaches must be individualized. The psycho-individual and age-specific features, as well as the characteristics of the type and degree of a certain disabilities, make speech therapy a unique, original, specific process.

Through the present research we wanted to highlight the uniqueness of the speech therapy sessions, as we follow the classic approach, we can give a specific note to the activities carried out by innovative methods, techniques and means of teaching applied to a distinct category of pupils, those with intellectual disabilities.

The research methodology include the purpose, objectives, research hypotheses, the research approach and the description of the group of participants, emphasizing the description and the usefulness of the " Pași prin lumea sunetelor " application both as an assessment and as an intervention too. The accurate identification of psycho-motricity difficulties with consequences on the language at children with intellectual disabilities integrated in compulsory general education is an important aspect which the entire process of integration depends on. It is a complex process which requires the usage of a whole set of probes which include the level of early – learning of the language and which can contribute at the creation of a whole complex portrait, with links to the psycho – motricity and communication abilities of the child, but also to the establishing of the objectives in what concerns the correction and the development of these abilities.

In the first part of the article theoretical topics regarding psychomotricity, language, intellectual disability and the integration into compulsory general education of children with intellectual disability are studied , and in the second part the scientific research is presented after going through three stages: the discovery stage in which we put into practice methods with the purpose of knowing the individual level of psychomotricity and the level of language development (four students presenting psychomotricity and language difficulties were selected) the experimental stage which was concerned with the development of case – studies and individual action (the process of the action was structured as a complex therapy of action, but also as some therapy – learning activities, each instrument being put into practice on every part of language regarding the development of child ' s abilities in the next areas: psychomotricity, language and communication, knowledge, socialization) ; final which consisted of going again through the evaluation tasks which were applied in the discovery stage in order to underline the involvement of psychomotricity on the language and so, checking the research hypothesis.

Keywords: psychomotricity, language and communication, intellectual disabilities, integration.

Psihomotricitate

„Dezvoltarea psihomotorie poate fi definită ca dezvoltarea capacității de integrare a funcțiilor motrice pentru a se deplasa, a acționa, a se situa în spațiu și în timp, a percepe realitatea, a învăța, a relaționa cu ceilalți, a comunica, a se

integra în viața socială, a-și asigura echilibrul psihic.”(Wauters-Krings, 2014, p.10)

Psihomotricitate și învățare școlară

Dezvoltarea limbajului este extrem de importantă. Este un proces global care

face apel la resurse din domeniile motoriu, cognitiv, social și afectiv. Se cunoaște faptul că, atingerea activă permite o explorare mai bogată și o mai bună memorare, mai ales a literelor. Vederea dă o percepție spațială a ansamblului literelor, auzul dă o alta, desfășurată în timp.

Limbajul

Limbajul reprezintă un sistem de semne convențional selectate astfel încât să asigure materializarea funcției de comunicare, de schimb informațional. Conform teoriei promovată de Ferdinand de Saussure, semnul lingvistic este caracterizat printr-o relație între o unitate de expresie (semnificant) și una de conținut (semnificat). Unitatea de expresie se referă la învelișul sonor sau grafemic, iar unitatea de conținut se referă la semnificație, sensul unității lingvistice. Relația de la nivelul componentelor semnului lingvistic este neintenționată, dar utilizarea de semne lingvistice impune un anumit nivel de funcționalitate și stimulare cognitivă (Bodea Hațegan, 2016, p.56).

Relația dintre psihomotricitate și formarea abilităților scris-citit

Scrierea, ca formă simbolică a limbajului oral, necesită conjugarea factorilor lingvistici cu forțele motrice și psihice, un anumit grad de dezvoltare a motricității și psihomotricității. Dezvoltarea psihomotorie presupune realizarea praxiilor și dezvoltarea mintală. J. Piaget consideră praxiile, „ca sisteme de mișcare, coordonate mintal, în funcție de un rezultat și o intenționalitate”. Achiziția unor abilități și cunoștințe în dezvoltarea praxiilor, folosirea gesturilor coordonate,

exercițiile de orientare și structurarea spațio-temporale reprezintă condiții necesare alături de cele psiholingvistice, pentru realizarea actului grafic.

Limbajul oral se dezvoltă pe baza preachizițiilor limbajului, a elementelor de psihomotricitate, iar limbajul oral stă la baza achiziției limbajului scris-citit. Această relație este ilustrată grafic de Roulin (1981, apud Anca, 2009) la nivelul „Piramidei limbajului”.

Fig. 1. Piramida limbajului
(Roulin, 1981, apud Anca, 2009)

Dizabilitatea intelectuală

După Roșan, A. și Bălaș-Baconschi, C., termenul „dizabilitate intelectuală” este echivalent cu sintagma „tulburări intelectuale de dezvoltare” din ICD-11. Conform legislației actuale din SUA, termenul „retardare mentală” este înlocuit cu cel de „dizabilitate intelectuală”. (Roșan, 2015, p.99) Conform Roșan, A. și Bălaș-Baconschi, C. nivelul de severitate pentru fiecare domeniu se bazează pe nivelul de suport cerut: ușor, moderat, sever și profund. (Roșan, 2015, pag.104)

Particularități fonetico-fonologice

În cazul copiilor valizi dezvoltarea fonologică se finalizează în intervalul 1-5/6 ani, iar în cazul copiilor cu dizabilitate intelectuală dezvoltarea fonologică rămâne incompletă, fonemele

și combinațiile fonematice, în plan articulatoriu și coarticulatoriu, rămân dificil de produs. Cauzele care determină tulburări articulatorii și coarticulatorii sunt: tulburări de respirație, deficiențe auditive, organizare nervoasă periferică, subcorticală și corticală deficitară, malformații la nivelul aparatului fono-articulator.

Particularități morfologice

Copii valizi își însușesc morfemele în intervalul 3-10 ani, în timp ce copiii cu dizabilitate intelectuală prezintă o mare întârziere la acest nivel al limbajului. Popovici,(1994) menționează câteva rezultate ale unor studii la nivelul laturii morfologice, la copilul cu dizabilitate intelectuală. Acesta subliniază identificarea unor diferențe notabile în ceea ce privește capacitatea copiilor de utilizare a prepozițiilor „în” și „pe”. Se constată o întârziere de cel puțin un an. În jurul vârstei de 7 ani copiii cu dizabilitate intelectuală reușesc să facă diferențe între substantive, adjective, pronume după număr, gen și persoană (Hațegan,2011,p.63).

Cercetările evidențiază deficite majore pentru copilul cu dizabilitate intelectuală atât în plan receptiv, cât și în plan expresiv.

Particularități semantice

În ceea ce privește conținuturile concrete, cercetările scot în evidență faptul că pot fi identificate similarități în înțelegerea limbajului verbal de către copilul cu dizabilitate intelectuală și cel valid, dar la nivelul conținuturilor abstracte, acest aspect nu mai este valabil.

Copilul își însușește trăsăturile semantice care compun sensul cuvintelor într-o manieră izolată, progresivă și individuală, în funcție de experiențele și activitățile sale perceptive. În cazul copiilor cu dizabilitate intelectuală există un deficit la nivelul configurării paradigmelor lexicale, la fel ca și a celor gramaticale. Stimularea contextuală a limbajului este singura modalitate care asigură dezvoltarea comunicării la acești copii.

Particularități sintactice

Copiii cu dizabilitate intelectuală nu folosesc structuri lingvistice complexe de tipul subiect-predicat-obiect-complement (SPOC). În vederea ilustrării faptului că frazele utilizate sunt mult mai puțin complexe atât din punctul de vedere al raporturilor morfo-sintactice, cât și din punct de vedere lexical, se va face referire la experimentul lui Chipman,(1977 apud Popovici, 1994). Concluzia este aceea că în contextul educării și reabilitării copilului cu dizabilitate intelectuală, modalitatea cea mai optimă este îmbinarea variată a comunicării non-verbale cu cea verbală.

Particularități lingvistice la nivel pragmatic

Capacitatea de comunicare contextuală, funcțională, a copilului cu dizabilitate intelectuală este una crescută, în situații de comunicare cu persoane cu același nivel intelectual. În cazul în care sunt solicitați să comunice cu persoane cu nivel intelectual mai crescut, întâmpină dificultăți datorită implicațiilor aspectelor fonologice, morfologice, lexicale precum și a celor sintagmatice.

Integrarea școlară a copiilor cu dizabilitate intelectuală

Actul educativ în școala incluzivă are șanse de reușită dacă cei trei factori implicați-elevul cu dizabilitate, familia, echipa de specialiști- cooperează, conlucrează în aceeași direcție: dezvoltarea copilului cu dizabilitate intelectuală. (Repere teoretice și practice utile profesorului itinerant, 2012,p.43). Fiecare copil trebuie să beneficieze de un program adecvat și adaptat de recuperare, care să dezvolte la maximum potențialul fizic și psihic pe care îl are.

Metodologia cercetării

Obiectivele cercetării

Identificarea preachizițiilor limbajului deficitare la copiii cu dizabilități intelectuale integrați în învățământul de masă.

Selectarea și implementarea unui set de exerciții și jocuri vizând dezvoltarea preachizițiilor limbajului.

Evidențierea implicațiilor programului terapeutic complex de intervenție asupra dezvoltării abilităților de scris - citit.

Obiective specifice

1. Aplicarea unui instrumentar de evaluare focalizat pe nivelul de dezvoltare a preachizițiilor limbajului.
2. Individualizarea jocurilor în funcție de nivelul de preachiziții care urmează a fi îmbunătățite.

Ipotezele cercetării

Aplicarea unui set de exerciții și jocuri focalizate pe nivelul preachizițiilor limbajului la copiii cu dizabilități intelectuale duce la dezvoltarea limbajului.

Există o relație între nivelul de dezvoltare psihomotrică și durata atingerii competențelor de scris-citit.

Îmbunătățirea aspectelor psihomotrice la copilul cu dizabilități intelectuale prin intermediul exercițiilor și jocurilor individualizate influențează dezvoltarea limbajului.

Lotul de participanți la cercetare

Cercetarea a fost desfășurată în anul școlar 2017/2018 pe un eșantion longitudinal experimental de 4 elevi din clasele a-II-a și a-III-a de la Școala Gimnazială nr.4 Mediaș. Elevii au fost selectați după observarea copiilor conform datelor consemnate în fișa de observație. Am evidențiat un număr de 4 elevi care au manifestat abilități psihomotorii deficitare.

Variabila dependentă este reprezentată de rezultatele obținute de copiii cuprinși în cercetare la probele de evaluare din etapa finală cu accent pe preachizițiile limbajului

Variabila independentă este reprezentată de setul de exerciții și jocuri aplicate în cadrul programului terapeutic de intervenție personalizată, pentru a studia și verifica prima ipoteză: aplicând un set de exerciții și jocuri focalizate pe nivelul preachizițiilor limbajului la copiii cu dizabilități intelectuale duce la dezvoltarea limbajului.

Organizarea cercetării

Cercetarea propriu-zisă a cuprins trei etape: etapa constatativă, etapa experimentală, etapa de evaluare/finală

Etapa constatativă s-a realizat în primele două luni ale semestrului I din anul școlar 2017-2018. Pornind de la obiectivele

generale ale acestei cercetări, prin intermediul acțiunii de derivare pedagogică, am stabilit următoarele obiective ale etapei constative: identificarea și ierarhizarea prechizițiilor limbajului deficitare ale copiilor de vârstă școlară mică cu dizabilități intelectuale integrați în învățământul de masă; selectarea și aplicarea probelor de evaluare vizând abilitățile psihomotorii și laturile limbajului; selectarea cazurilor care vor face obiectul cercetării.

Culegerea datelor a fost realizată în două etape: în prima etapă din semestrul I al anului școlar 2017-2018, am aplicat metoda observației pe parcursul activităților de educație fizică și a jocurilor din timpul pauzelor și în aer liber. Rezultatele au fost înregistrate în fișa de observare conform Anexei 1. Prin intermediul acestor observații mi-am propus identificarea elevilor care întâmpină dificultăți în sfera psihomotorie (în realizarea motrică a acțiunilor, orientarea în spațiul de lucru).

În a doua perioadă din etapa constatativă s-au aplicat: Proba de lateralitate HARRIS, proba de orientare spațială PIAGET-HEAD, proba perceptiv-motrică BENDER-SANTUCCI,

SCALA PORTAGE, Proba de evaluare și antrenare a fluenței verbale în citire PEAF, Proba de evaluare a abilităților morfologice în limba română PEAMLR, Metoda testelor și a altor probe de evaluare, Grilă de evaluare a abilităților psihomotorii, Fișa de evaluare a limbajului, Metoda studiului de caz

Aceste probe de evaluare (constatativă) au avut ca scop cunoașterea nivelului individual al abilităților psihomotorii și

nivelul de dezvoltare al limbajului ale elevilor incluși în cercetare. Fiecare din probele aplicate au fost interpretate verbal și statistic.

Etapă experimentală, cu caracter formativ, a vizat realizarea studiilor de caz și intervenția personalizată, având următoarele obiective specifice: identificarea și experimentarea în cadrul studiilor de caz individuale a unor strategii de dezvoltare/corectare a abilităților psihomotrice la elevii din clasele primare, bazate pe jocuri care stimulează prechizițiile limbajului; asigurarea complementarității dintre educația psihomotrică și achiziția scris-citit prin concentrarea în această direcție a eforturilor cooperante ale tuturor actorilor

Metode utilizate în intervenție

Program terapeutic complex

Demersul de intervenție se structurează sub forma unui program terapeutic complex de intervenție, dar și sub forma unor activități didactico-terapeutice.

Direcții de intervenție asupra laturilor limbajului

Un diagnostic real necesită o abordare structuralistă a limbajului, o analiză prin prisma celor cinci laturi: latura fonetico-fonologică, latura morfologică, latura lexico-semantică, latura sintactică, latura pragmatic. Fiecare instrument de evaluare propune raportarea la normele și reperele pe care terapeutul trebuie să le ia în considerare în mod flexibil. Astfel, trebuie subliniat faptul că achiziția limbajului este un proces cu o crescută variabilitate interindividuală, variabilitate care nu trebuie etichetată diagnostic, ci

trebuie abordată în acord cu specificul fiecărui caz în parte, conform Bodea Hațegan, 2016.

Fiecare instrument aplicat pe fiecare latură a limbajului vizează dezvoltarea abilităților copilului în domeniile: psihomotric, limbaj și comunicare, cognitiv, socializare.

Metoda Meixner

Principala caracteristică a metodei o reprezintă îmbinarea dezvoltării deprinderilor cu un proces de învățare a citirii într-un mod extrem de detaliat (Hodicska, 2013, p.3). În dezvoltarea deprinderilor, un rol esențial îl joacă dezvoltarea vorbirii prin efectuarea exercițiilor prin joc, orientate către conștientizarea mișcărilor organelor de vorbire, observarea mișcării buzelor, a funcționării corzilor vocale, a mișcărilor limbii și a mișcărilor de articulare din cavitatea bucală. Exercițiile sunt menite să dezvolte memoria verbală, respectiv deprinderile mnezice pentru elementele lingvistice.

Celelalte domenii importante sunt:

- dezvoltarea orientării spațiale,
- dezvoltarea simțului ritmic.

7. Concluzii

Individualizarea programului de intervenție în sfera psihomotrică și în cea a limbajului, cu accent pe aria care necesită dezvoltare, asigură premisa unei evoluții favorabile.

Programele de intervenție ținute pe latura ludică și mișcare asociată cu tehnici individualizate (fișă de lucru, manipulări de obiecte, exerciții) au permis atingerea unor nivele de dezvoltare a abilităților psihomotrice și

implicit, a îmbunătățirii limbajului care constituie suportul comunicării.

Întregul program de recuperare/corectare/dezvoltare a abilităților psihomotrice și ale limbajului trebuie să fie coerent și riguros planificat și să respecte o succesiune logică. Formarea unei noțiuni/abilități să se realizeze numai după ce competența anterioară a fost consolidată.

Pentru reușita integrării este importantă dezvoltarea abilităților psihomotrice și ale limbajului, aspect care conduce la creșterea stimei de sine și facilitează integrarea în grupul clasei. Este necesară asigurarea cooperării tuturor actorilor implicați în acest demers (copil, cadru didactic, profesor de sprijin, părinți, logoped dacă este cazul, medic). Reușita este direct influențată de această colaborare

Program terapeutic complex de intervenție

M.N.A

Aspect terapeutic vizat	Obiective operaționale	Resurse procedurale	Resurse materiale	Pe ri oda	Criterii minime de apreciere
Formarea si dezvoltarea mișcărilor fundamentale: -gestul rectiliniu; -gestul rotativ	-să execute gesturile respective singur după un număr suficient de exersări anterioare;	Fierastrăul si rindeaua": -exerciții de mișcare a brațelor prin gesturi rectilinii imitând unelte diferite de jucărie; -executarea de gesturi rectilinii verticale si orizontale de amplitudine mai mare sau mai mică la comandă;	-creioane colorate, fișe -ghem de ață, ac -mărgel	Se m. I	Execută gesturile respective singur după un număr suficient de exersări anterioare Execută gestul respectiv singur fără ajutor după un număr de 3 exersări
-gestul polimorf	-să execute gestul respectiv singur fără ajutor după un anumit număr de 3 exersări -să execute gestul respectiv singur după un număr suficient de exersări intrând chiar in competiție;	-exerciții pentru dezvoltarea coordonării motrice (introducerea aței în ac, înșirarea de mărgel, completarea de mărgel după formă, colorare, colaj) -exerciții pentru antrenarea grupelor musculare ale mâinilor			Execută gestul respectiv singur după un număr suficient de exersări intrând chiar în competiție (participarea la concurs de colaje Execută exerciții de gimnastică pantru degete și mâini
Formarea si dezvoltarea mișcărilor fundamentale ale membrelor superioare si inferioare;	-să execute mersul cu oprire și pornire la semnal; -să alerge pe distanțe medii respectând anumite comenzi; -să arunce și să prindă	-exerciții de formare si dezvoltare a capacităților motrice generale: mersul, alergarea, urcatul, coborâtul, aruncarea, prinderea; -exerciții de redare a alfabetului corporal -exerciții de asociere a ritmului corporal cu emisii verbale	-muzică -cântece pentru copii -coardă elastică -mingi -jetoane	Se m. I	Execută mersul cu oprire si pornire la semnal; Aleargă pe distanțe medii respectând anumite comenzi; Aruncă si prinde mingea de la distanțe mai mari

	mingea de la distanțe mai mari;	corespunzătoare			
Organizarea schemei corporale și a lateralității;	<p>-să identifice atât părțile principale cât și în detaliu ale propriei scheme corporale;</p> <p>-să indice și să numească aproape orice element al schemei corporale a altei persoane;</p> <p>-să execute corect fără ajutor diverse activități ce necesită antrenarea mâinii, piciorului, ochiului dominant;</p>	<p>-identificarea propriei scheme corporale; -„spune ce ești” -„jocul degetelor” -„spune la ce ne folosesc nasul, gura, urechea etc?” -„cum te cheamă?”</p> <p>-identificarea schemei corporale a partenerului; -„seamănă cu tine?” -„unde are el nasul, gura, urechea etc?” -formarea lateralității și a coordonării oculo-manuale:</p>	<p>- manechine , papuși, puzzle corp uman -jucării, minge, zaruri -săculeț cu nisip -joc: Ținta</p>	Se m. I	<p>Identifică atât părțile principale cât și în detaliu pe propria schemă corporală</p> <p>Indică și numește aproape orice element al schemei corporale a altei persoane</p> <p>Conștientizează lateralitatea și muncește pentru a și-o perfecționa</p> <p>Execută corect fără ajutor diverse activități ce necesită antrenarea mâinii, piciorului, ochiului dominant</p>
Conduita și structura perceptiv-motrică spațială;	<p>-să verbalizeze locul unde se află anumite obiecte indicate;</p> <p>-să sesizeze desenele simetrice;</p>	<p>-sesizarea pozițiilor simetrice:”jocul figurilor”</p>	<p>-softuri educaționale -creioane colorate -figuri geometrice</p>	Se m. I	<p>Verbalizează locul unde se află anumite obiecte indicate în joc</p> <p>Sesizează desenele simetrice pe fișa de lucru</p>
Conduita și structura perceptiv-motrică temporală	<p>-să recunoască și să numească momentele zilei</p> <p>-să așeze în ordine cronologică 6-7 imagini;</p> <p>-să recunoască și să numească</p>	<p>-exercitii de sesizare a ordinii și succesiunii unor evenimente cotidiene: „aseaza-le cum trebuie!” (ordinea cronologică a unor imagini)</p> <p>-exerciții de identificare a anotimpurilor</p>	<p>-imagini cu evenimente cotidiene -softuri educaționale</p>	Se m. I	<p>Recunoaște și numește momentele zilei</p> <p>Așează în ordine cronologică 6-7 imagini</p> <p>Recunoaște și numește anotimpurile</p>

anotimpurile					
Antrenarea atenției auditive	-să identifice sursa sonoră -să diferențieze stimuli auditivi	-exerciții de identificare a sursei sonore - exerciții de localizare a sunetelor -Jocuri: „Cine te-a strigat pe nume?”, „Emoții”, „Exerciții cu sunete”	-stimuli auditivi -obiecte care produc sunete -instrumente musicale	Se m. I	Identifică stimulii auditivi, precum și sursele sonore
Antrenarea memoriei verbale	-să reproducă serii de sunete, silabe, cuvinte, propoziții	-exerciții de reproducere a sunetelor direct, în orinea dată de la primul element la ultimul și indirect -exerciții de reproducere a silabelor, cuvintelor, propozițiilor -Jocuri: Animalele,	-liste de sunete, silabe, cuvinte, propoziții -cărți de povești -cărți cu cântecele și poezii -computer	Se m. I	Reproduce serii de sunete, silabe, cuvinte, propoziții
Antrenarea abilităților perceptiv-auditive (ale procesării fonologice, ale auzului fonematic)	-să identifice vocile umane, instrumente muzicale -să discrimineze foneme, cuvinte, sintagme	-activități de denumire a animalului corespunzător structurii onomatopice audiate -exerciții de diferențiere fonematică (structuri paronimice), a instrumentelor muzicale	-softuri educaționale (Pași în lumea sunetelor) -liste cu structuri lingvistice	Se m. II	Identifică vocile umane Discriminează foneme, cuvinte, sintagme și propoziții Denumeste animalul corespunzător structurii onomatopice audiate
Creșterea volumului Respirator	-să execute exerciții de inspir și inspir în diferite poziții	-exerciții de inspir și expir în poziție culcat, șezând, vertical -exerciții de suflat în diferite instrumente muzicale -exerciții de gimnastică respiratorie	-instrumente muzicale de suflat (fluier, trompetă, flaut, nai)		Execută exerciții de gimnastică respiratorie
Formarea bazei de articulare pentru sunetele: p, b, c, g, f, v	-să emită sunetul țintă -să utilizeze onomatopee pentru sunetele distorsionate	-exerciții de emisie a sunetului țintă pornind de la un sunet deja automatizat în vorbire - utilizarea de onomatopee	-profiluri de pronunție -oglină logopedică -softuri educaționale	Se m. II	Execută exercițiile în mod corect

Diferențierea izolată a noului sunet	-să diferențieze izolat sunetul nou -să diferențieze sunetele sonore de cele surde	-exerciții de diferențiere auditivă a sunetelor țintă de sunete diferite(p- a), de sunete asemănătoare ca loc de articulare(p-m), sonoritate(p-s) asemănătoare de sunetul pereche(p-b)	-oglină logopedică -liste cu sunete cu mod de articulare comun și diferit -liste cu sunete surde și sonore	Se m. II	Diferențiază sunetele sonore de cele surde
Consolidarea sunetelor	-să pronunțe corect sunetele în silabe, cuvinte, logatomi	-exerciții de consolidare a sunelelor emise în silabe închise apoi silabe deschise -exerciții de consolidare a sunetelor în cuvinte	-oglină logopedică -liste cu silabe, cuvinte -discul logopedic	Se m, II	Pronunță corect sunetele
Diferențierea la nivel de silabă și cuvânt a noului sunet	-să diferențieze silabele și cuvintele structurate pe baza principiului perechilor minimale	-exerciții de diferențiere a sunetelor-țintă în pereche cu alte sunete -exerciții de analiză și sinteză fonematică -exerciții de identificare și asociere a cuvântului rostit cu imaginea corespunzătoare -exerciții cu paronime, omograme	-jocul sunetelor -liste cu material lingvistic -oglină logopedică -album logopedic -discul logopedic	Se m. II	Diferențiază sunetele țintă în pereche cu alte sunete Asociază corect cuvântul rostit cu imaginea corespunzătoare
Automatizarea	-să articuleze sunetele țintă în vorbirea spontană, naturală -să comunice prin prisma celor patru subcomponente: ascultător, vorbitor, scriptor și cititor	-exerciții de antrenare a sunetelor emise în propoziții -jocuri de rol -exerciții de construire de propoziții și texte după unele indicații, imagini -exerciții de citire -jocuri cu frământări de limbă -exerciții de antrenare a abilităților verbale -continuarea unor povești găsind cel mai potrivit final	-jocuri -liste cu material lingvistic -album logopedic -povești în imagini -probe de evaluare a abilităților comunicative orale și scrise		Articulează sunetele țintă în vorbirea spontană, naturală Se constată creșterea nivelului inteligibilității vorbirii

Bibliografie

Anca, M. (2009). *Tehnici specifice de terapie limbajului*, suport curs IDD, Catedra de psihopedagogie specială, Cluj-Napoca: Universitatea Babeș – Bolyai

Bodea Hațegan, C. (2016). *Terapia tulburărilor de limbaj. Structuri deschise*, Editura Trei, București.

Bodea Hațegan, C., Talaș, D.A. (2016). *Fluența verbală*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca.

Bodea Hațegan, C. (2014) *Proba de evaluare a abilităților morfologice în limba română. Aplicații practice. Vol. III*, Editura Argonaut, Cluj-Napoca.

Hodicska, T., Asbothne Kriston, V. (2013) *Ghid metodologic pentru utilizarea abecedarului Căsuța cu litere și jucării* (material adaptat după metoda Meixner), Editura Pontlab, Tîrgu Mureș..

***Ghid-Comenius (2012). *Repere teoretice și practice utile profesorului itinerant*, Sibiu.

Hațegan, C. (2011). *Abordări structuralist-integrate în terapia limbajului și a comunicării*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.

Roșan, A. (2015). *Psihopedagogie specială. Metode de evaluare și intervenție*, Editura Polirom, Iași.

***Suport curs. (2010). *Terapie și educație psihomotorie*, Universitatea “Babeș Bolyai”, Cluj-Napoca..

Wauters-Krings, F. (2014). *(Psiho)MOTRICITATE. Sprijin, prevenție și compensare*, Editura Asociației de Științe Cognitive din România, Cluj-Napoca.

<http://autism.gama.ro/portage>

¹ Profesor itinerant; CSEI Mediaș

E-mail: cucerzan.clasico@yahoo.com